

Sygn.akt III AUa 517/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 listopada 2013r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Bohdan Bieniek (spr.)

Sędziowie: SA Piotr Prusinowski

SA Marek Szymanowski

Protokolant: Agnieszka Charkiewicz

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 12 listopada 2013 r. w B.

sprawy z odwołania A. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o ustalenie niepodlegania ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej

na skutek apelacji wnioskodawczyni A. K.

od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 28 lutego 2013 r. sygn. akt IV U 196/13

I. **oddala apelację,**

II. **zasądza od A. K. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. kwotę 120 zł (sto dwadzieścia złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za II instancję.**

Sygn. akt III AUa 517/13

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. decyzją z dnia 28 grudnia 2012 roku wydaną na podstawie przepisów ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2009 roku, Nr 205, poz. 1585 ze zm.), stwierdził, że A. K. jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą i niemająca ustalonego prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, dla której podstawą wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne stanowi zadeklarowana kwota nie niższa niż 60% kwoty przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia, podlega obowiązkowo ubezpieczeniu emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu w następujących okresach: od 1.02.2002 roku do 28.02.2002 roku, od 1.04.2003 roku do 31.05.2003 roku, od 1.07.2003 roku do 31.07.2003 roku, od 1.06.2006 roku do 2.07.2006 roku, oraz od 29.07.2006 roku do 31.07.2006 roku.

Od powyższej decyzji odwołanie włożyła A. K., kwestionując prawidłowość i rzetelność postępowania pracowników organu rentowego. Z treści odwołania wynikało, iż A. K. wnosi o zmianę zaskarżonej decyzji i ustalenie niepodlegania ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej.

Sąd Okręgowy w Olsztynie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, po rozpoznaniu powyższego odwołania, wyrokiem z dnia 28 lutego 2013 roku oddalił odwołanie. Sąd Okręgowy ustalił, że A. K., urodzona dnia (...), od dnia 2 czerwca 2001 roku prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą w zakresie usług księgowych. Z tego tytułu odwołująca dokonała zgłoszenia siebie do ubezpieczenia zdrowotnego w okresach: od dnia 1.12.2001 roku do dnia 30.06.2002 roku i od dnia 1.03.2003 roku. Jednocześnie w poszczególnych okresach zawierających się w tym czasie i później skarżąca była zgłaszana do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę i umowy zlecenia z Ośrodkiem (...), (...) i Miejskim (...) w O.. Dlatego też w tym czasie odwołująca podlegała ubezpieczeniom z różnych tytułów. Wobec niej były również prowadzone liczne postępowania restrukturyzacyjne obejmujące zaległe składki z odsetkami za zwłokę należne Funduszowi Ubezpieczeń Społecznych i Funduszowi Pracy. Biorąc za podstawę błędną dokumentację ubezpieczeniową należną z tytułu prowadzenia przez A. K. pozarolniczej działalności gospodarczej organ rentowy wszczął postępowanie wyjaśniające w sprawie podlegania obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia tej działalności w poszczególnych okresach od dnia 1.02.2002 roku do dnia 31.07.2006 roku. W jego wyniku Zakład Ubezpieczeń Społecznych decyzją z dnia 28 grudnia 2012 roku, zaskarżoną w niniejszej sprawie, stwierdził, że ubezpieczona jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą i niemająca ustalonego prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, dla której podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne stanowi zadeklarowana kwota nie niższa niż 60% kwoty przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia, podlega obowiązkowo ubezpieczeniu emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu we wskazanych wyżej okresach. W uzasadnieniu wskazał, że na podstawie danych znajdujących się w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych ustalono, że odwołująca z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej dokonała zgłoszenia siebie wyłącznie do ubezpieczenia zdrowotnego w okresach: od dnia 1.12.2001 roku do dnia 30.06.2002 roku i od dnia 1.03.2003 roku. W toku analizy przebiegu ubezpieczenia skarżącej ustalono, że w okresach: od dnia 1.12.2001 roku do dnia 30.06.2002 roku i od dnia 1.02.2003 roku do dnia 30.07.2003 roku ubezpieczona została zgłoszona do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę z Ośrodkiem Sportu i Rekreacji; w miesiącach: luty 2002 roku, kwiecień i maj 2003 roku podstawy wymiaru składek wykazane przez tego płatnika były niższe od obowiązującego wówczas minimalnego wynagrodzenia za pracę, od dnia 1.08.2003 roku do dnia 31.05.2006 roku wnioskodawczyni była zgłoszona obowiązkowo do ubezpieczeń społecznych z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy z (...), od dnia 3.07.2006 roku do dnia 28.07.2006 roku ubezpieczona została zgłoszona obowiązkowo do ubezpieczeń społecznych z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy zlecenia z Miejskim (...) w O.; w lipcu 2006 roku podstawa wymiaru składek wykazana przez tego płatnika była wyższa od podstawy wymiaru obowiązującej A. K. z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej, od dnia 1.08.2006 roku odwołująca jest zgłoszona obowiązkowo do ubezpieczeń społecznych z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy z Miejskim Ośrodkiem (...) w O.. Analizując powyższe organ rentowy uznał, iż odwołująca w okresach: od dnia 1.02.2002 roku do dnia 28.02.2002 roku oraz od dnia 1.04.2003 roku do dnia 31.05.2003 roku jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą jest zobowiązana podlegać ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia tej działalności (bowiem podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne w tym okresie z tytułu zatrudnienia była niższa od obowiązującego w danym roku minimalnego wynagrodzenia za pracę). Natomiast w okresach: od dnia 1.07.2003 roku do dnia 31.07.2003 roku, od dnia 1.06.2006 roku do dnia 2.07.2006 roku i od dnia 29.07.2006 roku do dnia 31.07.2006 roku prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej było dla A. K. jedynym tytułem do podlegania obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym. Na rozprawie w dniu 28 lutego 2013 roku odwołująca wyjaśniała, że nie rozumie tej sprawy, bo ma nadpłaty, a pogubiła się w układzie ratalnym. Cały czas prowadziła i prowadzi działalność gospodarczą z tym, że od 2007 roku ma umowę o pracę i dlatego płaci tylko składkę zdrowotną. Wskazała, że organ rentowy rozlicza ją od 12 lat. Mogła się zatem pogubić. Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy stwierdził, że przedmiotem niniejszego postępowania określonego granicami zaskarżonej decyzji jest ustalenie niepodlegania A. K. ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia przez nią działalności gospodarczej w zakresie usług księgowych w okresach wskazanych w decyzji z dnia 28 grudnia 2012 roku na podstawie przepisów ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych. Sąd Okręgowy miał na uwadze treść art. 6, 12 i 13 ust. 4 tej ustawy oraz orzecznictwo Sądu Najwyższego i na tej podstawie wskazał, iż wpis do ewidencji działalności gospodarczej ma charakter dowodowy i stwarza domniemanie faktyczne, że osoby

wpisane do ewidencji prowadzą taką działalność od daty wskazanej w zaświadczeniu o wpisie do ewidencji do daty określonej w decyzji o wykreśleniu wpisu z ewidencji. W sprawie zostało ustalone, co potwierdziła sama odwołująca, że od 2001 roku prowadziła działalność gospodarczą w zakresie usług księgowych. W okresie objętym zaskarżoną decyzją ubezpieczona posiadała zewnętrzne przymioty przedsiębiorcy. Wskazać przy tym należy, że skarżąca w trakcie postępowania wyjaśniającego przed organem rentowym, ani w postępowaniu odwoławczym, nie przedstawiła żadnych dowodów na okoliczność, iż w tym czasie rzeczywiście nie prowadziła działalności gospodarczej rodzącej obowiązek ubezpieczenia społecznego. Wręcz przeciwnie wskazała, że działalność gospodarczą prowadziła cały czas i nadal prowadzi, z tym jednak zastrzeżeniem, że od 2007 roku pozostaje w stosunku pracy i dlatego z tytułu prowadzenia działalności płaci tylko składkę zdrowotną. W tej sytuacji organ rentowy, dysponując zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym, prawidłowo ustalił, że: od dnia 1.12.2001 roku do dnia 30.06.2002 roku i od dnia 1.02.2003 roku do dnia 30.07.2003 roku ubezpieczona została zgłoszona do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę z Ośrodkiem Sportu i Rekreacji (w lutym 2002 roku, kwietniu i maju 2003 roku podstawy wymiaru składek wykazane przez wskazanego płatnika były niższe od obowiązującego wówczas minimalnego wynagrodzenia za pracę); od dnia 1.08.2003 roku do dnia 31.05.2006 roku wnioskodawczyni była zgłoszona obowiązkowo do ubezpieczeń społecznych z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy z (...); od dnia 3.07.2006 roku do dnia 28.07.2006 roku została zgłoszona obowiązkowo do ubezpieczeń społecznych z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy zlecenia z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w O. (w lipcu 2006 roku podstawa wymiaru składek wykazana przez tego płatnika była wyższa od podstawy wymiaru obowiązującej A. K. z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej) oraz od dnia 1.08.2006 roku odwołująca jest zgłoszona obowiązkowo do ubezpieczeń społecznych z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy z Miejskim Ośrodkiem (...) w O.. Analizując powyższe organ rentowy ustalił, czego odwołująca nie kwestionowała, że w okresach od dnia 1.07.2003 roku do dnia 31.07.2003 roku, od dnia 1.06.2006 roku do dnia 2.07.2006 roku i od dnia 29.07.2006 roku do dnia 31.07.2006 roku prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej było dla A. K. jedynym tytułem do podlegania obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym. W konsekwencji powyższego Zakład Ubezpieczeń Społecznych stwierdził, mocą zaskarżonej decyzji, że odwołująca w okresach zakreślonych tą decyzją podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej. Skarżąca w odwołaniu od powyższej decyzji podnosi szereg okoliczności związanych ze sporządzaniem dokumentów zgłoszeniowych i rozliczeniowych, dochodzeniem przez organ rentowy należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, czy wreszcie powstałą po jej stronie nadpłatą składki zdrowotnej za maj i czerwiec 2012 roku. Okoliczności te jednak, wobec zakreślonego powyżej przedmiotu rozpoznania Sądu, nie mogą stanowić podstawy wzruszenia zaskarżonej decyzji. W orzecznictwie powszechnie przyjmuje się, że przedmiot żądania ubezpieczonego jest określony treścią zaskarżonej decyzji organu rentowego. Decyzja ta w niniejszym postępowaniu wyłącznie dotyczy podlegania A. K. do ubezpieczeń społecznych z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej. Po ustaleniu powyższego i uprawomocnieniu się zaskarżonej decyzji Zakład Ubezpieczeń Społecznych wyda kolejną decyzję, przedmiotem której będzie ustalenie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne za wskazane okresy. Wówczas odwołująca będzie mogła podnosić wszelkie okoliczności dotyczące ustalenia tej podstawy, w tym podniesione w odwołaniu od decyzji z dnia 28 grudnia 2012 roku. W tym stanie rzeczy Sąd w oparciu o art. 477⁽¹⁴⁾ § 1 orzekł jak w wyroku.

A. K. zaskarżyła powyższy wyrok w całości, zarzucając mu nieprawidłowe przyjęcie niedopłaty z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne, zdrowotne, Funduszu Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych.

Z treści apelacji wynikało, iż A. K. wnosi o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie odwołania od decyzji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie jest zasadna.

Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych i na ich podstawie wywiódł trafne wnioski. Sąd Apelacyjny w całości aprobuje stanowisko Sądu Okręgowego wyrażone w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku i ustalenia poczynione przez Sąd Okręgowy przyjmuje za swoje.

Kwestią sporną w niniejszej sprawie było ustalenie podlegania A. K. z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej obowiązkowo ubezpieczeniu emerytalnemu, rentowemu i wypadkowemu w okresach wskazanych w zaskarżonej decyzji.

W pierwszej kolejności należy wskazać, że zgodnie z art. 477⁸ kpc sąd pracy i ubezpieczeń społecznych rozpoznaje odwołania od decyzji organów rentowych, niedopuszczalne jest natomiast rozpoznawanie merytoryczne żądań, które wykraczają poza zakres zaskarżonej odwołaniem decyzji. Decyzja z dnia 28 grudnia 2012 roku, zaskarżona w niniejszej sprawie, dotyczyła obowiązkowego podlegania A. K. ubezpieczeniu emerytalnemu, rentowemu i wypadkowemu z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej w okresach, w których wnioskodawczyni nie miała innego tytułu podlegania ubezpieczeniom. Zatem w niniejszej sprawie Sąd dokonał oceny merytorycznej poprawności zaskarżonej decyzji dotyczącej jedynie podlegania ubezpieczeniu. Kwestia prawidłowego rozliczenia opłaconych składek nie mogła zostać wzięta pod uwagę, bowiem wykraczała poza ramy zaskarżonej decyzji. W pierwszej kolejności ustala się obowiązek podlegania ubezpieczeniu społecznemu, a dopiero następnie po ustaleniu okresów podlegania ubezpieczeniu, wymierza się składki należne za te okresy.

Zgodnie z przepisami kolejno obowiązujących ustaw, regulujących prowadzenie działalności gospodarczej - z dnia 19 listopada 1999 roku Prawo działalności gospodarczej oraz z dnia 2 lipca 2004 roku o swobodzie działalności gospodarczej, istotą prowadzenia działalności gospodarczej jest jej zawodowy, stały charakter, powtarzalność działań, podporządkowanie zasadzie racjonalnego działania oraz uczestnictwo w obrocie gospodarczym. Działalność gospodarcza jest prowadzona w sposób ciągły i zorganizowany, na własny rachunek i ryzyko osoby ją prowadzącej. Należy podkreślić, że prowadzenie działalności gospodarczej występuje nie tylko w okresie osiągania przychodu z tego tytułu, ale także w pozostałych okresach, w tym w czasie wyczekiwania na zlecenia. Osoba prowadząca działalność gospodarczą nie podlega nikomu służbowo, może zatem samodzielnie decydować o dysponowaniu swoim czasem. W praktyce w okresie mniejszej ilości zleceń przedsiębiorcy wykonują inne potrzebne czynności, załatwiają formalności urzędowe, a więc swoim działaniem zmierzają do kontynuowania działalności. Takie rozumienie prowadzenia działalności gospodarczej i podlegania z tego tytułu ubezpieczeniom społecznym jest ugruntowane w orzecznictwie (por. np. wyrok Sądu Najwyższego Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych z dnia 15 marca 2007 roku, I UK 300/2006, LexPolonica nr 1390819, Rzeczpospolita 2007/109 str. C5 i wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 7 lutego 2007 roku, III AUa 39/2007, LexPolonica nr 2013072). A. K. w poszczególnych okresach zawierających się w czasie prowadzenia działalności gospodarczej była zgłaszana do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych także z innych tytułów, w tym z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę i umowy zlecenia z Ośrodkiem Sportu i Rekreacji, (...) i Miejskim (...) w O.. Dlatego też w czasie prowadzenia działalności gospodarczej odwołująca podlegała ubezpieczeniom z różnych tytułów. Wobec niej były również prowadzone liczne postępowania restrukturyzacyjne obejmujące zaległe składki z odsetkami za zwłokę należne Funduszowi Ubezpieczeń Społecznych i Funduszowi Pracy.

Mając na uwadze treść apelacji, A. K. w zasadzie nie kwestionowała podlegania ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej w okresach wskazanych w zaskarżonej decyzji, a wskazywała na nieuwzględnienie przez organ rentowy wpłaty kwoty 1.108,94 złotych z tytułu zaległych składek. W tym miejscu należy odróżnić podleganie ubezpieczeniu społecznemu z tytułu wykonywanej działalności gospodarczej od obowiązku uiszczenia z tego tytułu składek na ubezpieczenie społeczne. Nie występuje tu prosta zależność wyrażająca się w twierdzeniu - kto podlega przymusowi ubezpieczenia z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej, ten musi opłacać składki na to ubezpieczenie. Czym innym jest obowiązek ubezpieczenia, a czym innym obowiązek opłacania składki na ubezpieczenia. Nie ma tu prostej zależności wyrażającej się w twierdzeniu - kto podlega przymusowi ubezpieczenia z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej, ten musi opłacać składki na to ubezpieczenie (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 grudnia 1997 r. II UKN 392/97 OSNAPiUS 1998/19

poz. 584). Udokumentowana i usprawiedliwiona przerwa w faktycznym prowadzeniu działalności gospodarczej, uzasadniająca zwolnienie z opłacania składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe ubezpieczonych z innych tytułów, uzasadniałaby, uwzględniając treść art. 2a ustawy, zwolnienie przedsiębiorcy z obowiązku opłacania składek za okresy tych przerw (pogląd taki wyraził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 11 stycznia 2005 r. I UK 105/2004 OSNP 2005/13 poz. 198). Jednakże wnioskodawczyni w niniejszej sprawie nie wskazywała na przerwy w prowadzonej przez siebie działalności gospodarczej. Organ rentowy w zaskarżonej decyzji stwierdził podleganie A. K. ubezpieczeniom z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej, a nie ustalił jeszcze wysokości należnych z tego tytułu składek. Wysokość ta z pewnością zostanie wskazana w kolejnej decyzji organu rentowego i w ewentualnym odwołaniu od tej decyzji A. K. będzie mogła wskazywać na dokonane przez siebie wpłaty na poczet składek. Natomiast w niniejszej sprawie, dotyczącej wyłącznie podlegania ubezpieczeniom, takie zarzuty nie były skuteczne i nie mogły skutkować zmianą zaskarżonej decyzji.

Na marginesie należy wskazać, że A. K. podlegała ubezpieczeniom z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej, umowy o pracę i umowy zlecenia. Stąd też w stosunku do niej powstał obowiązek podlegania ubezpieczeniom społecznym z różnych tytułów, w różnych okresach. Składana do organu rentowego dokumentacja wymagała uporządkowania. Wobec wnioskodawczyni były również prowadzone liczne postępowania restrukturyzacyjne obejmujące zaległe składki z odsetkami za zwłokę należne Funduszowi Ubezpieczeń Społecznych i Funduszowi Pracy. Wnioskodawczyni, prowadząc działalność gospodarczą w zakresie usług księgowych, a więc będąc profesjonalistą, przyznała, że mogła się pogubić w prawidłowościach wyliczeń. Należy podkreślić, że działanie organu rentowego zmierzające do uporządkowania dokumentacji wnioskodawczyni i prawidłowego wyliczenia należności z tytułu składek jest prawidłowe i zgodne z prawem. Decyzja organu rentowego dotycząca podlegania ubezpieczeniom społecznym jest decyzją deklaratoryjną, bowiem samo podleganie wynika z przepisów prawa. Jednakże ustalenie okresu podlegania ubezpieczeniu społecznemu z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej jest warunkiem prawidłowego wyliczenia należności tytułu składek. Takie uporządkowanie statusu ubezpieczeniowego A. K. leży także w jej interesie. Po uprawomocnieniu się wydawanych przez organ rentowy decyzji i uregulowaniu należności będzie ona miała pewność podlegania ubezpieczeniom społecznym w poszczególnych okresach i uregulowania należnych składek.

W tym stanie rzeczy, uznając apelację za nieuzasadnioną, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 kpc orzekł jak w punkcie I sentencji wyroku.

O kosztach zastępstwa procesowego orzeczono jak w punkcie II sentencji wyroku na podstawie art. 98 kpc w zw. z § 11 ust. 2 i § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2002 roku, Nr 163, poz. 1349 ze zm.). Obciążając A. K. kosztami zastępstwa procesowego organu rentowego w postępowaniu apelacyjnym, Sąd Apelacyjny miał na uwadze zarówno wynik procesu, jak też okoliczność, iż wnioskodawczyni pozostaje aktualnie w zatrudnieniu, a więc ma środki na uiszczenie tych kosztów. Nadto w niniejszej sprawie A. K. nie wskazywała na jakiegokolwiek okoliczności mogące stanowić podstawę do odstąpienia od obciążania jej kosztami.